

## Verantwoording Methode M – Burgerschap, bovenbouw kader

Schooljaar 2026/2027 - laatst gewijzigd 26-08-2026

| Les                     | Onderwijsdoelen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Leerdoelen                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Portfolio-opdracht                                                         |
|-------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
| 1. Rechters en politici | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Vrijheid: vrijheid van meningsuiting en autonomie.</li><li>- Gelijkwaardigheid: het gelijkheidsbeginsel.</li><li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Democratisch handelen.</li></ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Bouwstenen curriculum.nu: Vrijheid en gelijkheid, macht en inspraak, sociaal en politiek handelen.</li></ul>                                                            | <p>Ik kan de kenmerken van een rechtsstaat toelichten.</p> <p>Ik kan het belang van onafhankelijke rechtspraak uitleggen.</p> <p>Ik kan de situatie van de rechtsstaat in landen buiten Nederland herkennen in een tekst.</p> <p>Ik kan in actie komen tegen de schending van mensenrechten.</p>                     | Kom in actie tegen de schending van mensenrechten (30 minuten)             |
| 2. Drugscriminaliteit   | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Solidariteit: verantwoordelijkheidsbesef.</li><li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Omgaan met conflicten.</li></ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Bouwstenen curriculum.nu: Macht &amp; inspraak, onderzoek.</li></ul>                                                                                                                                                                   | <p>Ik kan uitleggen waarom de drugshandel in Nederland zo groot is.</p> <p>Ik kan toelichten waarom er zoveel aandacht is voor zware misdaad.</p> <p>Ik kan beschrijven welke rol jongeren spelen in de drugscriminaliteit.</p> <p>Ik kan de negatieve bij-effecten van de drugshandel in Nederland beschrijven.</p> | Kom in actie tegen drugsgebruik (40 minuten)                               |
| 3. Mensenrechten        | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Vrijheid: vrijheid van meningsuiting en autonomie.</li><li>- Gelijkwaardigheid: het gelijkheidsbeginsel.</li><li>- Solidariteit: verdraagzaamheid, begrip en verantwoordelijkheidsbesef.</li><li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Democratisch handelen.</li></ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Bouwstenen curriculum.nu: Vrijheid en gelijkheid, macht en inspraak, ethisch.</li></ul> | <p>Ik kan uitleggen wat mensenrechten zijn.</p> <p>Ik kan toelichten waarom mensenrechten belangrijk zijn.</p> <p>Ik kan benoemen welke mensenrechten in Iran worden geschonden.</p> <p>Ik kan een sponsoractie opzetten om aandacht en geld te vragen voor mensenrechten.</p>                                       | Kom in actie en organiseer een sponsoractie (30 minuten aan voorbereiding) |

## Verantwoording Methode M – Burgerschap, bovenbouw kader

|                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                     |
|-------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|
| 4. Discriminatie              | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Gelijkwaardigheid: het gelijkheidsbeginsel en het afwijzen van discriminatie.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Omgaan met verschillen.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Identiteit, solidariteit.</li> </ul>                                                                                                                                          | <p>Ik kan toelichten welke vormen van discriminatie er zijn.</p> <p>Ik kan uiteenzetten hoe vooroordelen kunnen leiden tot discriminatie.</p> <p>Ik kan uitleggen wat ik zelf kan doen om discriminatie te bestrijden.</p> <p>Ik kan een campagne tegen discriminatie opzetten.</p>                                | Kom in actie en maak een postercampagne (40 minuten)                |
| 5. Ons slavernijverleden      | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Gelijkwaardigheid: het gelijkheidsbeginsel en het afwijzen van discriminatie.</li> <li>- Solidariteit: begrip, verantwoordelijkheidsbesef en het afwijzen van onverdraagzaamheid.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Democratisch handelen.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Vrijheid en gelijkheid, identiteit, diversiteit, je inleven in.</li> </ul> | <p>Ik kan de rol van Nederland in het slavernijverleden toelichten.</p> <p>Ik kan uitleggen wat de impact is van ons slavernijverleden vandaag de dag.</p> <p>Ik kan ons slavernijverleden herdenken.</p> <p>Ik kan aandacht vragen voor ons slavernijverleden.</p>                                                | Kom in actie en herdenk het slavernijverleden (35 minuten)          |
| 6. Vluchtelingen in Nederland | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Gelijkwaardigheid: het gelijkheidsbeginsel.</li> <li>- Solidariteit: verdraagzaamheid, begrip en verantwoordelijkheidsbesef.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Omgaan met conflicten.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Vrijheid en gelijkheid, je inleven in.</li> </ul>                                                                               | <p>Ik kan het asielbeleid van Nederland uitleggen.</p> <p>Ik kan de argumenten van de voor- en tegenstanders van het asielbeleid toelichten.</p> <p>Ik kan uitleggen welke gevolgen het uitzetbeleid van Nederland heeft.</p> <p>Ik kan een gastles van een vluchteling of rondleiding in een AZC organiseren.</p> | Kom in actie en hoor het verhaal van een vluchteling (40 minuten)   |
| 7. Wereldburgers              | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Solidariteit: begrip en verantwoordelijkheidsbesef.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Maatschappelijk verantwoord handelen.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Identiteit, duurzaamheid.</li> </ul>                                                                                                                                                      | <p>Ik kan toelichten hoe globalisering leidt tot wereldburgerschap.</p> <p>Ik kan de oorzaken en gevolgen van globalisering omschrijven.</p> <p>Ik kan toelichten wat de taken van de VN zijn.</p> <p>Ik kan in kaart brengen waar mijn spullen vandaan komen.</p>                                                 | Kom in actie en ontdek waar jouw spullen vandaan komen (40 minuten) |

## Verantwoording Methode M – Burgerschap, bovenbouw kader

|                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                             |
|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| 8. De kledingindustrie | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Solidariteit: begrip en verantwoordelijkheidsbesef.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Maatschappelijk verantwoord handelen.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Identiteit, duurzaamheid.</li> </ul>                                                            | <p>Ik kan toelichten waarom het merendeel van onze kleding in Azië wordt gemaakt.</p> <p>Ik kan omschrijven wie, in welke omstandigheden, onze kleding maakt.</p> <p>Ik kan een beschrijving geven van het productieproces van kleding.</p> <p>Ik kan aandacht vragen voor het belang van duurzame kleding.</p>           | Kom in actie en maak een nieuwe outfit van tweedehands kleding (75 minuten) |
| 9. Zorgen voor elkaar  | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Solidariteit: begrip en verantwoordelijkheidsbesef.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Maatschappelijk verantwoord handelen.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Solidariteit, Je inleven in.</li> </ul>                                                         | <p>Ik kan uitleggen wat bestaanszekerheid in Nederland betekent.</p> <p>Ik kan beschrijven hoe de overheid zorgt voor een minimumniveau van bestaanszekerheid.</p> <p>Ik kan uitleggen wat participeren in de maatschappij is.</p> <p>Ik kan vrijwilligerswerk doen!</p>                                                  | Kom in actie en doe vrijwilligerswerk (20 minuten voorbereidingstijd)       |
| 10. Armoede            | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Gelijkwaardigheid: het gelijkheidsbeginsel.</li> <li>- Solidariteit: begrip en verantwoordelijkheidsbesef.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Omgaan met verschillen.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Diversiteit, solidariteit, kritisch denken.</li> </ul> | <p>Ik kan uitleggen wat het betekent om arm te zijn in Nederland.</p> <p>Ik kan beschrijven wat de oorzaken en de gevolgen zijn van armoede in Nederland.</p> <p>Ik kan mogelijke oplossingen voor armoede in Nederland omschrijven.</p> <p>Ik kan ideeën bedenken en presenteren om armoede op school te bestrijden.</p> | Kom in actie tegen armoede onder leerlingen (35 minuten)                    |
| 11. STRESS!            | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Solidariteit: begrip en verantwoordelijkheidsbesef.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Maatschappelijk verantwoord handelen.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Identiteit, solidariteit, gezondheid.</li> </ul>                                                | <p>Ik kan toelichten wat burn-outklachten zijn.</p> <p>Ik kan omschrijven welke maatschappelijke ontwikkelingen leiden tot een toename van burn-outs.</p> <p>Ik kan beschrijven wat je kunt doen tegen burn-outklachten.</p> <p>Ik kan iemand helpen die in een burn-out zit.</p>                                         | Kom in actie en voorkóm een burn-out (40 minuten)                           |

## Verantwoording Methode M – Burgerschap, bovenbouw kader

|                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                      |
|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
| 12. De vakbond           | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Vrijheid: autonomie.</li> <li>- Solidariteit: verantwoordelijkheidsbesef.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Omgaan met conflicten.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Democratische cultuur, solidariteit, sociaal politiek handelen.</li> </ul>                                                            | <p>Ik kan benoemen waarom de vakbond belangrijk is.</p> <p>Ik kan toelichten waarom je meer kunt bereiken als je samenwerkt.</p> <p>Ik kan met behulp van een vakbond opkomen voor mijn rechten.</p> <p>Ik kan opkomen voor mijn belangen op school.</p>                                                                           | Kom in actie en maak een voorstel voor de leerlingenraad op jouw school (50 minuten) |
| 13. Vrijheid in de media | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Vrijheid: vrijheid van meningsuiting en autonomie.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Democratisch handelen.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Vrijheid en gelijkheid, macht en inspraak, ethisch.</li> </ul>                                                                                               | <p>Ik kan uitleggen wat persvrijheid betekent in Nederland.</p> <p>Ik kan de rol van de media in een democratie toelichten.</p> <p>Ik kan reflecteren of er sprake is van persvrijheid of censuur in verschillende landen.</p> <p>Ik kan door middel van mijn persvrijheid aandacht vragen voor een probleem in mijn gemeente.</p> | Kom in actie en gebruik je persvrijheid (30 minuten)                                 |
| 14. Cartoons             | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Vrijheid: vrijheid van meningsuiting.</li> <li>- Gelijkwaardigheid: het gelijkheidsbeginsel.</li> <li>- Solidariteit: verdraagzaamheid en het afwijzen van onverdraagzaamheid.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Omgaan met verschillen.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Ethiek, diversiteit.</li> </ul> | <p>Ik kan toelichten wat de vrijheid van meningsuiting betekent.</p> <p>Ik kan uitleggen waar de grens van de vrijheid van meningsuiting ligt.</p> <p>Ik kan toelichten wat een spotprent is.</p> <p>Ik kan een eigen spotprent maken!</p>                                                                                         | Kom in actie en teken een spotprent (35 minuten)                                     |
| 15. Betrouwbaar nieuws   | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Vrijheid: vrijheid van meningsuiting.</li> <li>- Solidariteit: verantwoordelijkheidsbesef.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Democratisch handelen.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Digitaal samenleven, kritisch denken, technologisch burgerschap.</li> </ul>                                          | <p>Ik kan uitleggen waarom nepnieuws gemaakt wordt.</p> <p>Ik kan beoordelen of een nieuwsartikel betrouwbaar is.</p> <p>Ik kan toelichten wat de voor- en nadelen zijn van deep fake video's.</p> <p>Ik kan een eigen nepnieuwsquiz maken.</p>                                                                                    | Kom in actie en maak je eigen Nepnieuws Quiz (45 minuten)                            |

## Verantwoording Methode M – Burgerschap, bovenbouw kader

|                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                               |
|------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| 16. Jouw privacy | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Vrijheid: autonomie.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Maatschappelijk verantwoord handelen.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Digitaal samenleven, technologisch burgerschap.</li> </ul>                                                                                                                                         | <p>Ik kan beschrijven hoe het algoritme van TikTok werkt.</p> <p>Ik kan uitleggen waarom privacy belangrijk is.</p> <p>Ik kan advies geven over hoe je je privacy op internet kunt beschermen.</p> <p>Ik kan in beeld brengen dat je online anders overkomt dan hoe je echt bent.</p> | Kom in actie en bescherm je privacy (45 minuten)              |
| 17. Sexting      | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Vrijheid: autonomie.</li> <li>- Gelijkwaardigheid: het gelijkheidsbeginsel.</li> <li>- Solidariteit: verantwoordelijkheidsbesef.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Omgaan met conflicten.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Identiteit, ethisch, digitaal samenleven.</li> </ul>                                                  | <p>Ik kan uitleggen wat sexting is.</p> <p>Ik kan verstandig met sexting omgaan.</p> <p>Ik kan toelichten wat ik moet doen als het fout gaat.</p> <p>Ik kan een sexting ganzenbordspel maken.</p>                                                                                     | Kom in actie en maak een ganzenbord sexting spel (50 minuten) |
| 18. #MeToo       | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Gelijkwaardigheid: het gelijkheidsbeginsel en het afwijzen van discriminatie.</li> <li>- Solidariteit: begrip, verantwoordelijkheidsbesef en het afwijzen van onverdraagzaamheid.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Omgaan met conflicten.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Identiteit, macht &amp; inspraak, moreel.</li> </ul> | <p>Ik kan toelichten wat #MeToo en de #MeToo-beweging inhouden.</p> <p>Ik kan uitleggen wat het effect is van #MeToo.</p> <p>Ik kan toelichten wat ik kan doen tegen grensoverschrijdend gedrag.</p> <p>Ik kan een les geven om medeleerlingen bewust te maken van #MeToo.</p>        | Kom in actie en geef les over #MeToo (50 minuten)             |

## Verantwoording Methode M – Burgerschap, bovenbouw kader

|                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                              |
|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|
| 19. Identiteit           | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Vrijheid: autonomie.</li> <li>- Gelijkwaardigheid: het gelijkheidsbeginnsel en het afwijzen van discriminatie.</li> <li>- Solidariteit: verdraagzaamheid, begrip en het afwijzen van onverdraagzaamheid.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Omgaan met verschillen.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Identiteit, je inleven in.</li> </ul> | <p>Ik kan uitleggen wat het verschil is tussen seksualiteit, sekse en gender.</p> <p>Ik kan toelichten waarom het belangrijk is om jezelf te kunnen zijn.</p> <p>Ik kan uitleggen hoe je goed met anderen kunt omgaan.</p> <p>Ik kan een actie organiseren voor Paarse Vrijdag.</p> | Kom in actie en bedenk iets voor Paarse Vrijdag (50 minuten) |
| 20. Levensvragen         | <p>Wettelijke inhoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Vrijheid: autonomie.</li> <li>- Solidariteit: verdraagzaamheid en begrip.</li> <li>- Sociale en maatschappelijke competenties: Omgaan met verschillen.</li> </ul> <p>Aanvullende inhoudelijke koppeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bouwstenen curriculum.nu: Identiteit, ethiek, diversiteit.</li> </ul>                                                                                                                          | <p>Ik kan uitleggen wat zingeving is.</p> <p>Ik kan toelichten welke rol religies spelen bij zingeving.</p> <p>Ik kan zelf op zoek gaan naar wat belangrijk voor mij is.</p> <p>Ik kan met anderen filosoferen over de zin van het leven.</p>                                       | Kom in actie en bespreek de zin van het leven (50 minuten)   |
| Schooleigen activiteiten |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                              |